



ΑΥΤΟΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ

Θέσεις και πρώτα συμπεράσματα μετά από
ένα χρόνο λειτουργίας του 'Κιβωτίου'

περιεχόμενα

Αντι προλόγου	1
ΑΡΧΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΤΟ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟ ΤΟ ΚΙΒΩΤΙΟ	
1. Το Κιβώτιο βασίζει τη λειτουργία του πάνω στην αρχή της αυτοοργάνωσης και των ισότιμων σχέσεων	4
2. Το Κιβώτιο παίρνει τις αποφάσεις με σύνθεση – συνδιαμόρφωση, όχι με ψηφοφορία	4
3. Το Κιβώτιο προκρίνει ίση αμοιβή χωρίς αφεντικό	5
4. Το Κιβώτιο και η θέση μας για τη δικτύωση	6
5. Α) Το Κιβώτιο και η αυτονομία	7
5. Β) Πρόταση για την επίτευξη της αυτονομίας	9
6. Το κιβώτιο και η συνδικαλιστική δράση	12
7. Το κιβώτιο και τα μέλη του συνεταιρισμού έχουν αντιφασιστικό χαρακτήρα	13
8. Το Κιβώτιο και ο μονόδρομος της διάχυσης	13
Αντί επιλόγου	15
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ, ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΑ ή ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ;	16

INFO

το Χαλικούτι, Κατεχάκη 3, Πεζόδρομος Φορτέτζα, Ρέθυμνο, 28310 42632, email: xalikouti@gmail.com, site: www.toxalikouti.org
το Μπεγίρι, Κατεχάκη 16, Πεζόδρομος Φορτέτζα, Ρέθυμνο, 28310 42632, email: mpeyiri@gmail.com, facebook

Ρέθυμνο, Σεπτέμβρης 2013

Αντί προλόγου ...

λίγα λόγια για τη συγκυρία και τα γενικά χαρακτηριστικά του εγχειρήματος

Η επέλαση της βαρβαρότητας

Ολοκληρωτικός είναι πλέον ο χαρακτήρας της καπιταλιστικής διαχείρισης που αποικεί όλες τις εκφάνσεις του κοινωνικού ιστού με όρους ανελέητης λεηλασίας τα τελευταία πέντε χρόνια. Τόσο στη χώρα όσο και σε διεθνές επίπεδο οι καπιταλιστικές ελίτ, με αφορμή την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση που οι ίδιες δημιούργησαν, ανακατεύουν εκ νέου την τράπουλα πάνω στα χαλάσματα του παλιού μοντέλου διαχείρισης (σοσιαλδημοκρατία). Η τελευταία έφερε εις πέρας το δύσκολο έργο της εξαγοράς κοινωνικής συναίνεσης μέσα από την προσφορά έωλων υποσχέσεων με άφθονο χρήμα δανεικό και προπαγανδίζοντας ανηλεώς το τέλος της ιστορίας και των μεγάλων αφηγήσεων. Στο πλαίσιο αυτό απότοκος είναι μια κοινωνία-συνονθύλευμα από μοναχικές υπάρξεις, ακρωτηριασμένες ψυχικά και πνευματικά και μια αστική δημοκρατία που όσο θα αδυνατεί να εγγυηθεί την επιβίωση των κατώτερων τάξεων τόσο θα εξαπολύει φασιστικά νομοσχέδια και ναζιστικές εφεδρείες προσπαθώντας να προλάβει την

κοινωνική έκρηξη που έρχεται. Η «Κρίση» δεν είναι άλλο από τον προθάλαμο μιας νέας περιόδου ολοκληρωτισμού προτού οδηγηθούμε σε μια νέα καπιταλιστική αναδιάρθρωση: εκκαθαρίσεις στα «αντιπαραγωγικά» και «πλεονάζοντα» κομμάτια, νέα πεδία παραγωγής υπεραξίας, γκρεμοτσάκισμα της αξίας της εργασιακής δύναμης, κατασταλτική διαχείριση όσων δε χωράνε ή δεν υπακούν στα παραπάνω.

Από τις μεθυσμένες στις ακυβέρνητες πολιτείες του μέλλοντος.

Ωστόσο, αν κάτι επιτέλους ξεθωριάζει από το τοπίο των εργατικών διεκδικήσεων είναι η εικόνα της θεσμικής συνδικαλιστικής ηγεσίας που για δεκαετίες λυμάνεται τους αγώνες ωθώντας μας - μέσα από τη διαμεσολάβηση- σε αλλεπάλληλες ήττες. Τώρα είναι η ώρα για το ξύπνημα από τη λήθη των αγώνων από τα κάτω και για τα σπερματικά, πρώτα βήματα οργάνωσής τους. Η επιθετική ανασυγκρότηση της ταξικής πάλης, η ύφανση αυτόνομων αγώνων μέσα από ένα νέο ανταγωνιστικό κίνημα και η διασύνδεση των αγώνων είναι το μέσο. Πρόκειται για μια διαρκή μάχη ενάντια

στην εξατομίκευση και τον κατακερματισμό, μια εσωτερική διαδικασία που όμως έχει ξεκινήσει. Αυτό που μας λείπει δεν είναι οι αιτίες των συγκρούσεων. Τουναντίον, η κατά μέτωπο επίθεση του κεφαλαίου πρόσφερε απλόχερα όλους τους λόγους του κόσμου για να εξεγερθούμε. Στον κοπιαστικό αυτό δρόμο της ανασυγκρότησης, κομβικό κοινωνικό αντανακλαστικό αποτελεί η έννοια της αυτοοργάνωσης στην πράξη και οι πρώτες απόπειρες είναι

ήδη γεγονός: τα δίκτυα πρακτικής αλληλεγγύης, οι συνελύσεις γειτονιών, τα σωματεία βάσης, η αυτοδιαχείριση σε εργασιακούς χώρους, η συμμετοχή σε αγώνες για την υπεράσπιση των κοινών, οι καταλήψεις για στέγαση και για δημιουργία πολιτικών στεκιών, ο μαχητικός αντιφασισμός, η υπέρβαση της διαμεσολάβησης, των αφεντικών και του θεσφάτου ότι η ζωή μας θα κινείται σαν εκκρεμές ανάμεσα στην παραγωγή και την κατανάλωση, αποτελούν κάποια από τα παραδείγματα. Η σύνδεση των παραπάνω, με υφάδι την αλληλεγγύη, θα καθορίσει το χαρακτήρα των διεκδικήσεων και τα όρια της αντεπίθεσης. Η ιστορία μας οδηγεί προς την κοπιαστική οδό μιας πολυεπίπεδης πάλης που δεν περιέχει στην αφήγησή της ούτε τη μεγάλη νύχτα ούτε την επιλογή του δρόμου της επιστροφής. Ο αγώνας θα είναι μακρόπνοος.

Ο συνεταιρισμός «Το Κιβώτιο» και η θέση του στον χάρτη του ανταγωνιστικού κινήματος

Σε τέτοιες συνθήκες όξυνσης και σε πείσμα των καιρών αποφασίσαμε να ρισκάρουμε υπερβαίνοντας τη σύμβαση της μισθωτής εργασίας, να περάσουμε από την άρνηση, την καταγγελία και τη στρατηγική της αναβολής στη δημιουργία, εδώ και τώρα, μορφών συλλογικής οργάνωσης που διευρύνουν την αυτονομία μας από το

κεφάλαιο και το κράτος σε όλους τους τομείς της ζωής μας. Προχωρήσαμε έτσι στη δημιουργία ενός καφενείου και έπειτα ενός μπακάλικου/μανάβικου στο κέντρο του Ρεθύμνου, που λειτουργούν βάσει των αρχών του κολεκτιβισμού. Το Χαλικούτι και το Μπεγίρι είναι και τα δύο μέλη του αστικού Συνεταιρισμού για την Αλληλέγγυα Οικονομία «το Κιβώτιο», νομική μορφή που επιλέχτηκε προς εξυπηρέτηση των αρχών της αλληλεγγύης και αυτοδιαχείρισης στην πράξη. Από τον Ιούλιο του 2012

έως το Μάρτιο του 2013 δημιουργήσαμε δύο χώρους εργασίας από τους οποίους απουσιάζουν τα βασικά χαρακτηριστικά του κυρίαρχου μοντέλου παραγωγής: η ιεραρχία, η ανάθεση, η ιδιοποίηση των μέσων παραγωγής και του παραγόμενου πλούτου, η συσσώρευση κερδών και η μεγιστοποίησή τους.

Πώς υλοποιείται η έμπρακτη κατάργηση της μισθωτής εργασίας, του αφεντικού και της υπεραξίας;

Η απάντηση προκύπτει από τον αυτοπροσδιορισμό του εγχειρήματος σε τρία βασικά πεδία: το σκοπό, το στόχο και τα μέσα επίτευξης. Ως **σκοπό** ορίζουμε τον βιοπορισμό των μελών του μέσα από διαδικασίες πλήρους ισότητας. Ως **στόχο** θέτουμε τη διάχυση του φαινομένου σε όλες τις δυνατές παραγωγικές δραστηριότητες, την έμπρακτη στήριξη του κινήματος τόσο σε υλικό όσο και σε εμπειρικό επίπεδο. Τέλος, ως **μέσα επίτευξης** ορίζουμε τις 8 αρχές πάνω στις οποίες εδράζεται το σύνολο της λειτουργίας των δύο εγχειρημάτων: αυτό-οργάνωση και ισότιμες σχέσεις, συνδιαμόρφωση-συναίνεση στη λήψη αποφάσεων, ίση αμοιβή για ίση εργασία, δικτύωση, υλική και πολιτική αυτονομία, σύνδεση με τους αγώνες από τα κάτω, αντιφασισμός, διάχυση. Τα 8 σημεία που αποτελούν και τον βασικό αξιακό χάρτη λειτουργίας της κοινής συνέλευσης των εργαζομένων αναλύονται στο υπόλοιπο του εντύπου που κρατάτε στα χέρια σας.



2



3

ΑΡΧΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΤΟ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟ ΤΟ ΚΙΒΩΤΙΟ

1. Το Κιβώτιο βασίζει τη λειτουργία του πάνω στην αρχή της αυτοοργάνωσης και των ισότιμων σχέσεων.

- Οι ισότιμες σχέσεις φύονται και ανθοφορούν όταν η οργάνωση και ο καταμερισμός της εργασίας, ο τρόπος λήψης των αποφάσεων και η «ιδιοκτησία» του εγχειρήματος μοιράζονται εξίσου στα μέλη και είναι απαλλαγμένες έννοιες από κάθε μορφή επιβολής και εκμετάλλευσης τόσο μεταξύ των ατόμων όσο και μεταξύ των ομάδων που συναπαρτίζουν τον συνεταιρισμό.
- Οι ισότιμες σχέσεις δεν πραγματώνονται στη βάση μιας συναίνεσης σε θεωρητικό επίπεδο αλλά ενσαρκώνονται βήμα βήμα μέσα από την καθημερινή τριβή, τη συνέπεια και την αυτενέργεια του ατόμου που τις υπερασπίζεται καθημερινά.
- Η αυτό-οργάνωση και οι ισότιμες σχέσεις και η κατάκτησή τους είναι το πρώτο και το πιο σημαντικό βήμα που μας φέρνει πιο κοντά σε δύο έννοιες παράλληλες και αλληλένδετες: την **ισότητα** και την **ελευθερία**. Γιατί από μόνη της η ελευθερία δεν θα φέρει ποτέ την ισότητα, όπως αρέσκει να ισχυρίζεται ο φιλελευθερισμός, αλλά και αντίστροφα από μόνη της η ισότητα δεν οδηγεί μοιραία στην ελευθερία, όπως απέδειξε ο κρατικός

καπιταλισμός. Στον αντίποδα αυτών των πολιτικών προσεγγίσεων εμείς προκρίνουμε ως επιθυμητό στόχο την ελευθερία ως προϋπόθεση της ισότητας και την ισότητα ως προαπαιτούμενο της ελευθερίας.

2. Το Κιβώτιο παίρνει τις αποφάσεις με σύνθεση – συνδιαμόρφωση, όχι με ψηφοφορία.

Η σύνθεση-συνδιαμόρφωση είναι η απτή πραγματικότητα μια άλλης **πολιτικής κουλτούρας**. Πρόκειται για μια διαδικασία στην οποία ενυπάρχει η λογική της **διαρκούς επιμόρφωσης των συμμετεχόντων**, όπου μας δίνεται η δυνατότητα να εμβαθύνουμε μέσα από το κοινωνικό εργαλείο της αυτομόρφωσης. Η συναίνεση-σύνθεση **διαπαιδαγωγεί και επιμορφώνει τα μέλη των συλλογικοτήτων** γιατί πολύ απλά προϋποθέτει την προετοιμασία, το διάλογο, την κατάθεση επιχειρημάτων και την ανάλυση.

- Με τη σύνθεση-συνδιαμόρφωση στόχος μας είναι να αναδεικνύεται ο **συλλογικός πλούτος των αντιλήψεων** του συνόλου της διαδικασίας και όχι κάποιου μονολιθικού τύπου ομοφωνία.
- Η σύνθεση-συνδιαμόρφωση αναδεικνύει ξεκάθαρα την **οριζοντιότητα**, σε πλήρη αντίθεση με το κλασικό και ηττημένο, κάθετο οργανωτικό μοντέλο.



εσωτερικός χώρος Χαλικουτίου

- Με τη σύνθεση-συνδιαμόρφωση στόχος μας δεν είναι να οδηγούμαστε αποκλειστικά σε ομόφωνες αποφάσεις αλλά να κατοχυρώσουμε πως κάθε φορά **θα κατατίθενται όσο το δυνατόν περισσότερες σκέψεις και προτάσεις** καθώς και η μέγιστη δυνατή επιχειρηματολογία και ανάλυση σε σχέση με το θέμα ή τα θέματα που συζητούνται.
- Η σύνθεση-συνδιαμόρφωση **μειώνει τη δυνατότητα των άτυπων ιεραρχιών** να επιβάλλονται, καθώς οι όποιες αποφάσεις δεν λαμβάνονται σε μία και μόνο συνέλευση (π.χ. με ψηφοφορία).
- Επίσης, όταν μια απόφαση έχει παρθεί μέσα από διαδικασίες σύνθεσης-συνδιαμόρφωσης, η απόφαση καθώς και η υλοποίησή της έχει μεγαλύτερο ειδικό και ηθικό βάρος για τον καθένα ξεχωριστά μιας και έχει συμμετάσχει **ενεργά στη διαδρομή που οδηγεί στη λήψη της απόφασης**.
- Η διαδικασία της σύνθεσης-συνδιαμόρφωσης, βοηθά τη

συλλογικότητα να εμβαθύνει στη **λογική της συναίνεσης** όπου ο καθένας ξεχωριστά θέτει σε εφαρμογή και ασκείται στη λογική της «αμοιβαίας υποχώρησης», στο πλαίσιο πάντα της κοινής αξιακής βάσης.

- Για μας είναι μεν σημαντικό μια διαδικασία να μπορεί να παίρνει αποφάσεις όμως το ζήτημα δεν είναι αυστηρά ποσοτικό (πόσες αποφάσεις θα πάρει) αλλά κυρίως ποιοτικό (**τι είδους αποφάσεις θα πάρει**).

3. Το Κιβώτιο προκρίνει ίση αμοιβή χωρίς αφεντικό

- Τα μέλη του συνεταιρισμού δεν αμείβονται με ποσόστωση, βάσει του μετοχικού κεφαλαίου που έχουν διαθέσει ή βάσει των αρμοδιοτήτων που έχουν επωμιστεί. Το ζητούμενο είναι ο όσο πιο ισομερής καταμερισμός της εργασίας και στόχος η κυκλικότητα των αρμοδιοτήτων ώστε να αποφευχθεί η τυπική ή άτυπη ανάθεση που προκαλεί ανισοτιμία στα βάρη από

τη μια και υπερ- εξειδίκευση από την άλλη. Σε περίπτωση που για κάποιον λόγο αυτό δεν είναι απόλυτα εφικτό, για μας θεωρείται δεδομένο- στη βάση των κοινών αρχών και αξιών του συνεταιρισμού- ότι η κάθε εξειδικευμένη εργασία τίθεται στις υπηρεσίες και στόχους του εγχειρήματος κι αμείβεται ισότιμα με τις υπόλοιπες.

• **Ίση αμοιβή για ισόχρονη εργασία είναι η αρχή που ακολουθούμε στην κατεύθυνση της ισότιμης ανταμοιβής της εργασίας μας.** Αυτό δεν αποκλείει «επιδοματικές» πολιτικές που έχουν συναποφασιστεί από τη συνέλευση σε περιπτώσεις αυξημένων αναγκών. Η συνέλευση του συνεταιρισμού, για παράδειγμα, αποφασίζει να στηρίξει οικονομικά και ψυχολογικά τα μέλη της που έχασαν προσωρινά τη δυνατότητα να εργαστούν εξαιτίας κάποιου ατυχήματος, ασθένειας, εγκυμοσύνης κτλ. Το ύψος της αποζημίωσης ορίζεται από τις ιδιαιτερότητες της κάθε περίπτωσης και βάσει των δυνατοτήτων του συνεταιρισμού. Τον πρώτο λόγο έχει ο εργαζόμενος και οι ανάγκες του.

• Ο συνεταιρισμός **δεν χρησιμοποιεί εξαρτημένη «μισθωτή εργασία»**, δεν προσλαμβάνει δηλαδή «υπαλλήλους», προσωπικό με συμβάσεις εργασίας ορισμένου ή αορίστου χρόνου, δεν αναθέτει υπεργολαβικά την εκπόνηση τμημάτων των εργασιών του, δεν έχει αρωγά ή επίτιμα μέλη, γιατί κάτι τέτοιο θα δημιουργούσε μη ισότιμες σχέσεις

εργασίας. Η συνθήκη αυτή δεν περιλαμβάνει βέβαια εξωτερικές συνεργασίες (π.χ. λογιστές, ποτοποιίες, τεχνίτες κτλ.) που δεν αφορούν στον πυρήνα της λειτουργίας του εγχειρήματος.

• Στο βιοποριστικό σκέλος του ορίζεται ως σκοπός η **παραγωγή εισοδημάτων μέσω της εργασίας** και όχι μέσω της συσσώρευσης. Η συνέλευση του συνεταιρισμού αποφασίζει για το τί σημαίνει αξιοπρεπής αμοιβή, θέτει πλαφόν ανώτερης αμοιβής λαμβάνοντας υπόψη τις πραγματικές ανάγκες του ατόμου, του εγχειρήματος και του κινηματικού χώρου. Στην περίπτωση που το εγχείρημα γίνει πλεονασματικό ακολουθείται η λογική της **κοινωνικής ανταποδοτικότητας**: μείωση τιμών, ένταξη μελών, υλική ενίσχυση πολιτικών πρωτοβουλιών, αντίστοιχων εγχειρημάτων κτλ.)

4. Το Κιβώτιο και η θέση μας για τη δικτύωση.

• Το Κιβώτιο στηρίζει πολιτικά, ηθικά, υλικά και δικτυώνεται με εγχειρήματα που:

• Έχουν εργασιακό χαρακτήρα με κοινές αξίες και στόχους με το συνεταιρισμό

• Η συμμετοχή των μελών είναι ελεύθερη και εθελοντική αλλά αντιλαμβάνονται τον εαυτό τους ως κομμάτι της ταξικής πάλης στο πλευρό των εργατών και εφαρμόζουν την αλληλεγγύη με όρους κινηματικούς, με στόχο την κοινωνική απελευθέρωση

και όχι με όρους φιλανθρωπίας (και αναπαραγωγής της αστικής ηθικής που χρειάζεται τους αποκλεισμένους και φτωχοποιημένους της κοινωνίας). Στην ακραία του και μη όψη ο εθελοντισμός αποτελεί πάντα το άρμα για την ουσιαστική κατάργηση των βασικών εργατικών δικαιωμάτων, ειδικά όταν αυτός προωθείται από την τάξη των αφεντικών σε περιόδους κρίσης της δικής τους συσσώρευσης, όπως αυτή που διανύουμε.

Δε θεωρούμε προϋπόθεση την ύπαρξη συνεταιριστικού νομικού προσώπου προκειμένου να υπάρξει δικτύωση. Μας ενδιαφέρει η επί της ουσίας τήρηση των κριτηρίων και των όρων λειτουργίας που προαναφέρθηκαν από κάθε εγχείρημα, ανεξαρτήτως νομικού προσώπου.

Η θέληση για σεβασμό και αλληλοεκτίμηση δεν περιορίζεται μόνο

στις ανθρώπινες σχέσεις αλλά επεκτείνεται και σε αυτές με το φυσικό περιβάλλον. Προκρίνουμε πρακτικές και συμπεριφορές που δείχνουν σεβασμό και προσπαθούν να λειτουργούν αρμονικά με τη φύση. Δεν συμπαρατασσόμαστε με εγχειρήματα τα οποία εφαρμόζουν τακτικές που οδηγούν στη σπατάλη / υπερκατανάλωση πόρων, στη δηλητηρίαση των φυτών και της γης με χημικά παρασκευάσματα, όπως επίσης και στην κακομεταχείριση των ζώων.

5. Α) Το Κιβώτιο και η αυτονομία

Στο δρόμο για την κατάκτηση της αυτονομίας και για τον πειραματισμό σε όσο το δυνατόν κανονικές συνθήκες αυτοοργάνωσης ένα κριτήριο καθίσταται αναγκαίο: η απόρριψη της χρηματοδότησης από πολιτικούς, κόμματα, κράτος, τράπεζες και εταιρίες. Σκοπός μας είναι η προάσπιση της οικονομικής και πολιτικής ανεξαρτησίας. Οι λόγοι:

• Η αποδοχή και ένταξη ενός εγχειρήματος που βασίζεται στον εργατικό έλεγχο σε ένα κρατικό-επιχειρηματικό πλάνο (π.χ. ΕΣΠΑ) φέρνει το ίδιο το εγχείρημα σε αναντιστοιχία με τον ίδιο τον εαυτό. Για εμάς, η κοινωνική αυτοδιαχείριση (και όχι απλά η εργατική) στηρίζεται στην ιδέα της ρήξης, αποτελεί ριζοσπαστική διαδικασία κοινωνικού μετασχηματισμού και προϋποθέτει αλλαγές πραγματοποιούμενες από τα κάτω, που δίνουν τις εμπειρίες της



ανεπανάληπτη μουσική βραδιά

ενότητας και του κοινού αγώνα και οι οποίες, σε τελευταία ανάλυση, θα στηρίξουν μια νέα οργάνωση της παραγωγής. Σε αυτή την κατεύθυνση, ο απογαλακτισμός από τη λογική που διέπει το δανεισμό μέσω τραπεζών και των επιδοτήσεων καθίσταται προϋπόθεση αγώνα για την αλλαγή μέσω παραδείγματος.

- Η εξάρτηση και οι υποχρεώσεις που αναδύονται μέσα από την αποδοχή μιας επιδότησης κρατικού, ευρωπαϊκού ή διεθνούς χαρακτήρα, εκτός του ότι κρατούν δεμένα τα μέλη της κολεκτίβας βάζοντας ένα νέο αφεντικό στο κεφάλι τους (πίεση αποπληρωμής, πίεση ελέγχου, ανταγωνισμός, αποδοτικότητα), παράλληλα ενισχύουν και αναπαράγουν το χρηματοπιστωτικό σύστημα- την αρμάδα του συστήματος εκμετάλλευσης. Έτσι ο καπιταλισμός, με μια συνεχή προσπάθεια πλήρους αποικιοποίησης του κοινωνικού πεδίου, κατορθώνει να παραμένει ανέπαφος ενσωματώνοντας αντιστάσεις. Κατορθώνει να φαίνεται ανίκητος, όχι μόνο λόγω απάθειας ή λάθους αντίληψης αλλά λόγω της δικής μας εξάρτησης και προσκόλλησης. Γίνεται έτσι καθαρό, το πώς θα απαλλαγούμε από αυτή τη συνθήκη. Πρέπει να αντιστρέψουμε αυτή τη διαδικασία και να στηριχθούμε στις δικές μας δυνάμεις.

- Για να μην ξεκινάμε από το μηδέν κάνοντας κύκλους κάθε φορά γύρω από τον εαυτό μας και εφόσον η εμπειρία γύρω από τις δομές



τα ασυναγώνιστης ποιότητας ζαρζαβατικά του Μπεγριού...

αλληλέγγυας οικονομίας στη χώρα είναι πενιχρές, μπορούμε να μάθουμε από τους τρόπους αντίδρασης και τις διεξόδους δημιουργικών και ανυπότακτων εγχειρημάτων αυτοδιαχείρισης, κυρίως χωρών της Λατινικής Αμερικής. Το μυστικό της «επιτυχίας» των μακροβιότερων από αυτά τα εγχειρήματα (π.χ. η Σεκοσεσόλα: δίκτυο 52 κολεκτίβων της Βενεζουέλας που αριθμεί 40 χρόνια αγώνα) είναι η απόλυτη απόρριψη χρηματοδότησης από εξωτερικούς δανειστές του συστήματος με σκοπό την οικονομική ανεξαρτησία. Σε αυτά τα εγχειρήματα, ό,τι χρειάζεται πρέπει να παραχθεί και να δημιουργηθεί με τον κόπο της εργασίας. Σύμφωνα με τα μέλη τους η αποδοχή οικονομικής βοήθειας μακροπρόθεσμα οδηγεί σχεδόν πάντα

σε εξαρτήσεις και διαφθορά και για αυτό πρέπει να αποφεύγεται. Προσπάθειες αντιγραφής του μοντέλου της αυτοοργάνωσης που ονειρευόμαστε σε άλλες χώρες απέτυχαν σχεδόν καθολικά λόγω εξωτερικών επιδοτήσεων από διεθνείς οργανισμούς και κρατικά ιδρύματα.

- Τέλος, προκύπτει από τα παραπάνω ότι ούτε οι κρατικές ή άλλου είδους χρηματοδοτήσεις ούτε οι φορολογικές ελαφρύνσεις και τα πλεονεκτήματα ούτε και τα θέσφατα περί «υγιούς επιχειρηματικότητας» για την καταπολέμηση της κοινωνικής παθογένειας είναι ικανές και αναγκαίες συνθήκες για την οικοδόμηση των δημιουργικών αντιστάσεων που οραματιζόμαστε. Γνωρίζουμε καλά πως η μοίρα εγχειρημάτων όπως το δικό μας είναι συνυφασμένη με τον αγώνα ενάντια στο σύστημα εκμετάλλευσης. Αμφισβητούμε τον παλιό κόσμο, δημιουργούμε νέες μορφές κοινωνικής οργάνωσης πλάι στις καπιταλιστικές και στη συνέχεια συνεχίζουμε να τις ενισχύουμε κάνοντας ταυτόχρονα, ότι μπορούμε για να απαλλαγούμε από τις καπιταλιστικές σχέσεις. Σημαίνει ότι ξεκινάμε να παίρνουμε την πρωτοβουλία οικοδόμησης της ζωής που θέλουμε και μετά δίνουμε μάχη για την υπεράσπισή της από τις επιθέσεις της κυριαρχίας. Θα πρέπει να είμαστε όμως σίγουροι ότι αυτή η στάση μας θα μας εμπλέξει σε μεγάλους αγώνες.

- Για την επίτευξη όλων αυτών η άκρη του νήματος δεν πρέπει να αναζητηθεί στο πώς θα βρουν οι κολεκτίβες το

αρχικό τους κεφάλαιο με οποιονδήποτε τρόπο αλλά στα άτομα και τις επιδιώξεις τους, στις αμεσοδημοκρατικές δομές και στην αλληλεγγύη- στις μη μετρήσιμες αρχέγονες αξίες του ανθρωπίνου. Αυτές είναι που πάντα αποτελούσαν και θα αποτελούν την ελπίδα για την ατομική και κοινωνική απελευθέρωση.

5. Β) Πρόταση για την επίτευξη της αυτονομίας.

Αρχικό κεφάλαιο, χρηματοδότηση και υλική αλληλεγγύη

Η εμπειρία από τις υπάρχουσες κολεκτίβες έχει δείξει ότι αυτές μπορούν να δημιουργηθούν χωρίς κρατική χρηματοδότηση και δάνεια. Υπάρχουν πολλά συνεργατικά εγχειρήματα που έχουν στηριχτεί είτε σε ίδιες δυνάμεις και αποταμιεύσεις των μελών τους είτε σε εσωτερικό δανεισμό ή ακόμα και σε δωρεά από οικεία πρόσωπα και συντρόφους που είχαν την οικονομική δυνατότητα.

Θα θέλαμε να ελπίζουμε ότι σε περίπτωση που όλα τα παραπάνω δεν είναι εφικτά θα μπορούσε να βρεθεί μια λύση από τις ενεργείες κολεκτίβες και δίκτυα: ένα κοινό ταμείο αλληλεγγύης, το οποίο θα ενισχύεται ή από τα αποθεματικά των μέχρι τώρα κερδοφόρων εγχειρημάτων ή από βραδιές οικονομικής ενίσχυσης (πχ αντί για ένα πρόγραμμα ΕΣΠΑ μέσω του ΟΑΕΔ θα μπορούσαν να γίνουν ταυτόχρονες βραδιές οικονομικής ενίσχυσης). Το ταμείο αυτό σε ένα



Αυτοδιαχειριζόμενο χωράφι
'Αδελιανός κάμπος'



Κατασκευή παιδικού δράκου -
Απόκριες 2013

δεύτερο επίπεδο θα μπορούσαν να το ενισχύουν αντίστοιχα εγχειρήματα του εξωτερικού.

Και ίσως σε ένα ανώτερο επίπεδο δικτύωσης, οργάνωσης και εμπιστοσύνης θα ήταν δυνατή ακόμα και η άμεση μεταφορά ενός μέρους του κέρδους ή και ποσοστό από τα μεροκάματα των μελών των οικονομικά ισορροπημένων συνεργατικών εγχειρημάτων σε συνεργατικά εγχειρήματα που ανήκουν σε κλάδους, που από τη φύση τους οφείλουν να έχουν χαμηλά επίπεδα κερδοφορίας (π.χ. όσα σχετίζονται με την τροφή) με συνέπεια πολύ χαμηλά μεροκάματα.

Γραφειοκρατικός Γολγοθάς

Εν γνώσει της έλλειψης τεχνογνωσίας και πείρας γύρω από οικονομικά, νομικά και γραφειοκρατικά τερτίπια, προτείνουμε επιπλέον τη δημιουργία μιας οργανωμένης στήριξης σε επίπεδο συμβουλών από τα δίκτυα. Αυτό θα μπορούσε να γίνει με τη δημιουργία μιας λίστας οδηγίων και βημάτων από δικηγόρους, μηχανικούς και λογιστές με τους οποίους έχουμε συνεργαστεί μέχρι στιγμής, καθώς και με τις γνώσεις κάθε κολεκτίβας (ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες του κλάδου της), που θα είναι διαθέσιμη για κάθε νέο εγχείρημα.

Δημιουργία μορφών τεχνικών και αλληλέγγυων υποδομών

Σχετικά με το πιο πρακτικό και τεχνικό κομμάτι, υπάρχουν σύντροφοι εργαζόμενοι σε τεχνικές δουλειές που

έχουν ήδη στηρίξει και θα μπορούσαν να στηρίξουν μελλοντικά εγχειρήματα. Το ιδανικό θα ήταν να δημιουργηθούν οικοδομικές κολεκτίβες και συνεργατικά συνεργεία (ήδη εμφανίζονται δειλά-δειλά) τα οποία θα μπορούσαν να αναλάβουν τις τεχνικές εργασίες. Αυτό θα μπορούσε να σημαίνει χαμηλότερο κόστος, διευκόλυνση πληρωμών, μεροκάματα για τα συνεργεία και σύσφιξη σχέσεων.

Εσωτερικό δίκτυο παραγωγής-διανομής-κατανάλωσης προϊόντων και προμηθευτές

Ευγενής πόθος είναι η δημιουργία και η ανάπτυξη μιας αλυσίδας κολεκτίβων που θα ξεκινούσε από τον πρωτογενή τομέα και θα επεκτεινόταν σε όλους τους άλλους. Ένας δυναμικός πρωτογενής τομέας θα μπορούσε να αποτελέσει τον βασικό τροφοδότη των άλλων εγχειρημάτων. Οι κολεκτίβες που ενδεχομένως δραστηριοποιούνται σε κλάδους με αντικείμενο τέτοιο που δύσκολα θα μπορούσαν να παραχθούν οι πρώτες ύλες από ένα συνεργατικό εγχείρημα (π.χ. χρώματα, εργαλεία, ηλεκτρονικά εξαρτήματα κλπ), θα μπορούσαν να συνεργάζονται προσφέροντας τις υπηρεσίες τους σε άλλες κολεκτίβες. Με ένα τέτοιο δίκτυο θα μπορούσε να επιτευχθεί μεγαλύτερο επίπεδο αλληλοϋποστήριξης και αυτονομίας σε όλους τους τομείς.

Σαν πιο άμεση λύση και βοήθεια κυρίως σε νέα εγχειρήματα είναι η διάδοση ενός κύκλου αλληλέγγυων προμηθευτών, οι οποίοι πληρούν τα

αξιακά και ποιοτικά κριτήριά μας. Η ενίσχυση τέτοιων μικροπαραγωγών όχι μόνο διασφαλίζει την ποιότητα των προϊόντων και τη νοοτροπία που προσπαθούμε να μεταδώσουμε αλλά θα μπορούσε να αποτελέσει και την αρχή νέων συνεταιριστικών αγροτικών εγχειρημάτων από τη μεριά των ίδιων των παραγωγών.

6. Το κιβώτιο και η συνδικαλιστική δράση

- Η θέση που επιλέγει το Κιβώτιο στην ταξική σκακιέρα είναι ξεκάθαρα με τους εργάτες-τριες και τα ιδιαίτερα συμφέροντά τους. Στα συλλογικά προβλήματα δεν χωράνε ατομικές λύσεις. Έτσι εν δυνάμει είμαστε με τα συνδικάτα και γενικά με τις οργανώσεις της εργατικής τάξης, που θα μπορούσαν να διεκδικήσουν από τη μια καλύτερους εργασιακούς και μισθολογικούς όρους και από την άλλη να ψηλαφίσουν μια κοινωνία όπου η αλληλεγγύη και η αυτοδιαχείριση δεν θα είναι λύση ανάγκης σε μια δύσκολη συνθήκη αλλά ο δρόμος- και ο πειραματισμός- για να νιώσει η κοινωνία ικανή να οικοδομήσει εναλλακτικές κοινωνικές σχέσεις.

Στη συνδικαλιστική πραγματικότητα όμως της χώρας και της πόλης που ζούμε αυτό δεν είναι υπαρκτό. Οι χρόνιες αρρώστιες του οικονομικίστικου, γραφειοκρατικού και κομματικού συνδικαλισμού έχουν φτάσει το συνδικαλιστικό κίνημα σε οριακό σημείο. Στις περισσότερες περιπτώσεις οι εργαζόμενοι είναι

μακριά και δεν εμπιστεύονται τα συνδικάτα τους που λειτουργούν κυρίως ως πυροσβεστήρες των εργατικών διεκδικήσεων και φάμπρικα παραγωγής εργατικής αριστοκρατίας και βουλευτικών εδρών.

Οι πραγματικοί εργατικοί δεσμοί και τα συλλογικά οράματα χτίζονται πάνω στη φλόγα του αγώνα και σε καμία περίπτωση οι συνδικαλιστικές καρικατούρες που περιγράφονται παραπάνω δεν μπορούν να μας συγκινήσουν, όπως και κανέναν εργαζόμενο.

- Τα σωματεία βάσης που έχουν ξεπηδήσει την τελευταία δεκαετία, προσπαθούν δειλά-δειλά να επαναπροσδιορίσουν την ουσία του συνδικαλισμού μέσα από συνελεύσεις των ίδιων των εργατών, με οριζόντιες δομές, αυτοοργάνωση και ταξική συνείδηση. Τα ίδια όπλα έχουμε στη φαρέτρα μας και εμείς. Σε τέτοιους εργατικούς πειραματισμούς, με σκοπό την αναζήτηση του πιο χρήσιμου εργαλείου και τρόπου οργάνωσης για τις μάχες που καλούμαστε να δώσουμε, μπορούμε να δούμε τις απόπειρες εργατικής αυτοδιαχείρισης που πολλαπλασιάζονται σε όλη τη χώρα μέρα τη μέρα.

Η ιδιαιτερότητα όμως αυτών των εγχειρημάτων, όπως και του Κιβωτίου, με την απουσία εργοδότη και τον αυτοκαθορισμό των εργασιακών συνθηκών από εμάς τους ίδιους αφαιρεί τα συστατικά που είναι δομικά στις συνδικαλιστικές διεκδικήσεις



(αφεντικό vs. εργαζόμενος). Αυτό το θέμα παραμένει ανοιχτό και είναι προς συζήτηση και ζύμωση ανάμεσα στις κολεκτίβες και τα σωματεία βάσης του κλάδου τους.

7. Το κιβώτιο και τα μέλη του συνεταιρισμού έχουν αντιφασιστικό χαρακτήρα

Υψηλή θέση στο αξιακό σύστημα του συνεταιρισμού έχει η παραδοχή ότι οι άνθρωποι δε διαχωρίζονται από την καταγωγή, το χρώμα, το φύλο, τις σεξουαλικές ή θρησκευτικές τους προτιμήσεις. Έτσι είμαστε ενάντια και παλεύουμε ενάντια σε κάθε είδους ρατσιστικές, σεξιστικές και κάθε είδους μισαλλόδοξες συμπεριφορές. Θεωρούμε το ρατσισμό κεντρική επιλογή της κυρίαρχης ιδεολογίας ως μέσο διαχωρισμού των εργατών από τη μια και ως εξασφάλιση φθηνών εργατικών χεριών –ξένων και ντόπιων- από την άλλη. Ο αντιφασισμός της εποχής μας οφείλει να διαπερνάει τον καθένα μας και αυτό αντανακλάει και τις επιλογές του συνεταιρισμού μας, από τους «πελάτες» και τους

προμηθευτές μας μέχρι τα εγχειρήματα και τις κολεκτίβες που δικτυωνόμαστε.

8. Το Κιβώτιο και ο μονόδρομος της διάχυσης

Τη χρονική περίοδο που διανύουμε βλέπουμε να δημιουργούνται το ένα με τα το άλλο όλο και περισσότερα αυτοδιαχειριζόμενα εγχειρήματα. Ταυτόχρονα αναπτύσσεται ένας ολόκληρος διάλογος γύρω από αυτά και για αυτά, άλλες φορές προκρίνοντάς τα και άλλες φορές κατακρίνοντάς τα. Η αρνητική αντιμετώπιση αυτών των εγχειρημάτων προκύπτει συνήθως είτε από την αντίληψη ότι αυτά τα εγχειρήματα είναι αποκομμένα από το κοινωνικό σώμα (και ίσως κάποια από αυτά να επιδιώκουν κάτι τέτοιο, αντιλαμβανόμενα τους εαυτούς τους μόνο ως εργασιακούς χώρους και τίποτα περισσότερο) είτε από την πεποίθηση ότι μέσα σε ένα καπιταλιστικό κόσμο δεν μπορείς να αποτερείς νησί ελευθερίας γιατί πολύ απλά εξαρτάσαι από αυτόν.

Για μας οι παραπάνω συνθήκες επιβάλλουν τον εξωστρεφή τρόπο

λειτουργίας αυτών των εγχειρημάτων και πιστεύουμε ότι η αληθινή εκπλήρωση ενός τέτοιου εγχειρήματος είναι η διάχυσή του στην κοινωνία μέσα από την ένταξη νέων ανθρώπων και τη δημιουργία νέων κολεκτίβων, τη μεταξύ τους δικτύωση και αλληλοϋποστήριξη (ακόμα και μέσω οικονομικών συναλλαγών), την επαφή και τη στήριξη άλλων συνεταιρισμών (πχ γυναικείων) καθώς και μικροπαράγωγων, τις αυτοοργανωμένες εκδηλώσεις και τις εκδηλώσεις για την αυτοοργάνωση και φυσικά τη διακίνηση της ιδέας μέσα από τους ίδιους τους χώρους ή προφορικά και σε άμεση επαφή με έναν ευρύτερο κόσμο ή με σχετικό έντυπο υλικό.

Θεωρούμε πως χωρίς μια συνειδητή κατεύθυνση υπάρχουν μόνο σπάνιες συναντήσεις που δημιουργούν εφήμερες και τυχαίες καταστάσεις μεταξύ απομονωμένων ατόμων ή ομάδων. Όλα τα παραπάνω γίνονται ήδη πράξη από τις περισσότερες κολεκτίβες οι οποίες έχουν ένα πολιτικό πρόσημο μετρώντας αρκετά βήματα ακόμα και στο κομμάτι της δικτύωσης που ίσως είναι και το πιο δύσκολο για αντικειμενικούς λόγους. Έτσι ήδη στην Αθήνα υπάρχει δικτύωση με σταθερή συνένευση που συμμετέχουν αρκετές κολεκτίβες διάφορων αντικειμένων και προγραμματίζουν συλλογικά τη δράση τους. Ανάλογη προσπάθεια επιδιώκεται και στη Θεσσαλονίκη ενώ

στο Ρέθυμνο μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα μετράμε ήδη τρεις ενεργές κολεκτίβες (Χαλικούτι, Μπεγίρι, Κοχλίας) που έχουν ως στόχο την μεταξύ τους δικτύωση και την κοινή δράση. Σημαντικό κομμάτι στην Κρήτη αποτελούν επίσης οι αγροτικές κολεκτίβες, οι οποίες έχουν αναλάβει σημαντικό μέρος της τροφοδοσίας των δύο πρώτων (Χαλικούτι και Μπεγίρι). Θεωρούμε σημαντικές αυτές τις κολεκτίβες γιατί βρίσκουν εφαρμογή στον πρωτογενή τομέα που είναι η παραγωγική βάση και η κινητήριος δύναμη όλης της κοινωνίας. Ανάμεσα στις τρεις πόλεις (Αθήνα-Θεσσαλονίκη-Ρέθυμνο) και στις κολεκτίβες τους υπάρχει επικοινωνία, συνεργασία και ανταλλαγή όχι μόνο ιδεών αλλά και υλικού. Φυσικά γίνεται προσπάθεια να υπάρχει επαφή και με νέες ή παλιές κολεκτίβες σε άλλα μέρη της χώρας με στόχο ίσως κάποια στιγμή ένα διευρυμένο δίκτυο.

Εν κατακλείδι, η αναζήτηση συλλογικού προτάγματος και η έμπρακτη δράση αυτών των εγχειρημάτων μπορεί να αποτελέσει την «επανάσταση της καθημερινής ζωής» για τους καθημερινούς ανθρώπους που δεν αρκούνται στην γκρίνια και την καταγγελία αλλά παίρνουν τις ζωές στα χέρια τους διεκδικώντας τη συλλογική και ατομική τους αυτονομία, καθώς και την εφαρμογή στην πράξη και στο σήμερα της πρότασής τους για ένα διαφορετικό κόσμο.

Αντί επιλόγου...

Νησίδα ελευθερίας ή ζωτικό κομμάτι του κινήματος;

Το Χαλικούτι και το Μπεγίρι δεν είναι τα μοναδικά συνεργατικά εγχειρήματα που υπάρχουν στην επικράτεια. Ιδιαίτερα τον τελευταίο χρόνο ο αριθμός τους φαίνεται να έχει πολλαπλασιαστεί με αποτέλεσμα να ανέρχονται σε μερικές δεκάδες. Ο χαρακτήρας και ο τρόπος λειτουργίας τους όμως διαφέρει. Δεν υποστηρίζουμε ότι αρκεί να πολλαπλασιαστούν οι μικρές ρωγμές που εισφέρουν αυτά τα εγχειρήματα για να πετύχουμε την ανατροπή του καπιταλισμού. Ούτε έχουμε αυταπάτες ότι τα εγχειρήματα αυτονομίας μπορούν να υπερβούν απολύτως τα όρια που θέτει το κυρίαρχο μοντέλο οργάνωσης της κοινωνίας. Δρούμε σε καπιταλιστικές κοινωνίες και, κατά συνέπεια, η δράση μας χαρακτηρίζεται από αντιφάσεις. Ίσως προτάσεις σαν κι αυτή έχουν μερικό χαρακτήρα. Ίσως είναι σταγόνα στον ωκεανό της κοινωνικής αλλαγής που επιθυμούμε και για την οποία αγωνιζόμαστε. Όμως, αμφισβητούμε τη λογική που στα άκρα της απαξιώνει το μερικό χάριν του γενικού και, τελικά, λειτουργεί ως δικαιολογία που αναβάλλει κάθε δημιουργική δράση για τη στιγμή της επανάστασης. Θεωρούμε ότι τα πολιτικοποιημένα εγχειρήματα αυτού του είδους- με τα οποία επιλέγουμε τη

συνεργασία σε όλα τα επίπεδα- διατελούν ήδη ένα ρόλο παιδαγωγικό στο ζήτημα της αυτοοργάνωσης και συνάμα επιτρέπουν να δούμε καθαρά μέσα από την κλειδαρότρυπα του ιστορικού μας πεπρωμένου λίγο από το φως του κόσμου που ονειρευόμαστε: ενός κόσμου σμιλευμένου με ελευθερία-ισότητα-κοινωνική δικαιοσύνη. Για να επιτευχθεί ο στόχος έχουμε συνείδηση πως το εγχείρημά μας αποτελεί ένα κομμάτι μόνο του ευρύτερου ανταγωνιστικού κινήματος που στοχεύει στην ανθρώπινη χειραφέτηση. Σε κάθε περίπτωση ο δρόμος προς την αυτοδιαχείριση είναι σπαρμένος με περισσότερες ερωτήσεις απ ό τι με απαντήσεις.



ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ , ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΑ ή ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ;

μια μικρή οδύσσεια για έννοιες με πολλούς μνηστήρες...

(επικαιροποιημένο κείμενο εισήγησης του Κιβωτίου για την εκδήλωση με θέμα: « Κοινωνικά κινήματα-ένας άλλος κόσμος είναι εδώ» , κατάληψη Ρόζα Νέρα, Χανιά, 24.02.2013)

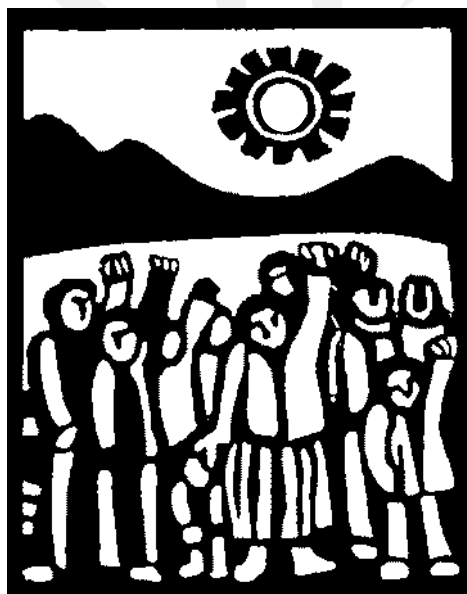
Στην προσπάθεια να εντοπίσουμε το Χαλικούτι και το Μπεγίρι στον ιδεολογικό / αξιακό χάρτη θα επιδιώξουμε να ξετυλίξουμε το κουβάρι των τριών βασικών όρων του τίτλου φιλοδοξώντας να συναντήσουμε μέσα από μια σύντομη αναζήτηση την άκρη του νήματος. Το υφάδι είναι στα χέρια όλων μας.

Μιλώντας για συνεργατικά, αυτοοργανωμένα εγχειρήματα, αλληλέγγυα οικονομία και συνεταιρισμούς έχουμε πολύ σοβαρούς λόγους να πιστεύουμε πως δεν πρόκειται για μία ενιαία ιδεολογική ή προταγματική πλατφόρμα με κοινά χαρακτηριστικά και στόχους. Αφετηρία της κουβέντας θα μπορούσε ίσως να σταθεί η ένταξη αυτών των εγχειρημάτων κάτω από την ομπρέλα ενός επίδικου όρου που ονομάζεται **“κοινωνική οικονομία”**: ένας όρος που περικλείει τόσες πολλές και διαφορετικές πτυχές, εννοιολογήσεις και αναλύσεις

που το πραγματικό του νόημα αίρεται από τις αντιφάσεις όσων την επικαλούνται. Επειδή ίσως όλα τα συνεταιριστικά εγχειρήματα εντάσσονται για τους απ έξω στην κοινωνική οικονομία, αναγκαστικά πρέπει να πάρουμε θέση.

Τι είναι η κοινωνική οικονομία;

Η κοινωνική είναι μια οικονομία αντίθετη τόσο απέναντι στην καπιταλιστική όσο και στην κρατική οικονομία. Αμφισβητεί την κυριαρχία της οικονομίας πάνω στις διαφορετικές σφαίρες της κοινωνικής ζωής . Στον αντίποδα, προκρίνει την μη αγοραία



οικονομία υπό τον έλεγχο της κοινωνίας . Σε αντίθεση με όσους θέλουν να πιστεύουν ότι είναι παιδί της δεκαετίας του '60, η εργατική ιστορία έχει καταγράψει τη γέννησή της στις αρχές του 19^{ου} αι., όταν η νεαρή τότε εργατική τάξη προσπαθούσε να αντιμετωπίσει τις καταστροφικές , κοινωνικές και πολιτικές συνέπειες της Βιομηχανικής Επανάστασης και της αυτορρυθμιζόμενης αγοράς. Οι απόκληροι, οι άνεργοι και οι εργάτες προσπάθησαν να παράγουν οι ίδιοι -χωρίς αφεντικά- τα αναγκαία για την επιβίωσή τους και να εξασφαλίσουν τους όρους για την κοινωνική τους αξιοπρέπεια (ένωση οικοδόμων και ενωσιακά καταστήματα στην Αγγλία του 1834, συνεταιριστικά χωριά σύμφωνα με τις αρχές του Όουεν, τα εθνικά εργαστήρια του Λουί Μπλαν στη Γαλλία του 1848, το συνεταιριστικό κίνημα της σοσιαλδημοκρατίας στη Γερμανία πριν τον Α.Π.Π που ενσωματώθηκε από το σύστημα κτλ). Από το Μεσοπόλεμο και εξής η κοινωνική οικονομία κρατικοποιείται : το κοινωνικό κράτος γεννιέται και την αντικαθιστά ως κοινό τόπο αυτοοργάνωσης των ανθρώπων με βάση της ανάγκες τους. Το τίμημα ήταν ότι διέβρωσε την επάρκεια των ανθρώπων να ορίζουν οι ίδιοι τη μοίρα τους κάνοντάς τη αντικείμενο για τους γραφειοκράτες και τους

επιστήμονες.

Τη δεκαετία του '60 και του '70 η κοινωνική οικονομία αναγεννιέται μέσα από τα κινήματα της νεολαίας, νέοι πειραματισμοί ξεπηδούν σε ένα ιδιαίτερα ευνοϊκό έδαφος μετά τη νεοφιλελεύθερη επίθεση στις αρχές του '70. Τώρα, στον αντίποδα με ό,τι συνέβη στο Μεσοπόλεμο, η κοινωνική οικονομία καλείται να παίξει το ρόλο του κοινωνικού κράτους που καταρρέει, όπως και σήμερα. Όμως το αγοραίο περιβάλλον είχε αλλάξει ριζικά: είναι η εποχή της αθωότητας για τις Μ.Κ.Ο , το φεμινιστικό κίνημα, το αντιπυρηνικό και πολλά άλλα των οποίων οι αγωνιστές πίστευαν πως συνέχιζαν την ταξική πάλη σε νέα πεδία. Επειδή όμως οι αυτοοργανωμένες δομές που σχηματίστηκαν (σε υγεία , εκπαίδευση κλπ), δεν μπορούσαν να συντηρηθούν απλώς με συνδρομές μελών και εθελοντική εργασία, η αγωνιώδης αναζήτηση πόρων τα οδήγησε στην αγκαλιά του κράτους ή του ιδιώτη. Από κει και στο εξής η ιστορία όλων αυτών των οργανώσεων είναι γνωστή. Στον αντίποδα όμως αυτής της πορείας της κοινωνικής οικονομίας έλαβαν χώρα όλα αυτά τα χρόνια πειράματα αυτοδιαχείρισης , αλληλέγγυας και συνεργατικής οικονομίας-οικοκοινότητες, αστικοί αγροί, κοινωνικά κέντρα καταλήψεις στέγης τα οποία διατήρησαν πεισματικά τον



αντισυστημικό τους χαρακτήρα μέχρι και σήμερα. Τα παραδείγματα είναι πολλά και προέρχονται από τις χώρες τις Λατινικής Αμερικής, την Ισπανία και την Ιταλία που μέχρι τις αρχές του 2000 τα στελεχώνουν εκατομμύρια άνθρωποι οι οποίοι ζουν με στοιχεία πολιτικής αυτονομίας (λαϊκοί οικισμοί, μέσα μεταφοράς, κατειλημμένα εργοστάσια, κίνημα των χωρίς γη στη Βραζιλία, δίκτυα ανταλλαγής αγαθών, αυτόνομες κοινότητες της Ισπανίας, Ζαπατίστας).

Κλείνοντας αυτή τη σύντομη αναφορά στην ιστορική πορεία της κοινωνικής οικονομίας αξίζει μια στάση στο παρόν. Ο Κλάους Νηντερλάντερ, ο διευθυντής της Cooperatives Europe (κοινή πλατφόρμα των συνεταιρισμών στην Ευρώπη), εκτιμά ότι οι συνεταιρισμοί έχουν αναπτυχθεί σε παγκόσμιο κίνημα το οποίο παρέχει απασχόληση σε 100 εκ.

ανθρώπους δηλαδή 20% περισσότερο απ' ό,τι οι πολυεθνικές εταιρείες.

Συμπέρασμα:

Η κοινωνική οικονομία συνιστά, σήμερα, μια πραγματικότητα θεσμικά αναγνωρισμένη, υπολογίσιμη και με σοβαρά μεγέθη στην οικονομία. Περιλαμβάνει μια μικρή θάλασσα από ετερογενή εγχειρήματα και ως προς τον τρόπο λειτουργίας και ως προς τις ιδεολογικές τους κατευθύνσεις και στοχεύσεις. Αποτελεί όμως τον νέο κόσμο που είναι εφικτός και είναι ήδη εδώ; Είναι ένας κόσμος που αναπτύσσεται αντιθετικά με το σύστημα και διευρύνει τις ρωγμές του ή μήπως αποτελεί τη συγκολλητική ύλη που γεμίζει αυτές τις ρωγμές (ακόμη και αν είναι αγορασμένα από το εργοστάσιο της Βιο.Με); Όσο αυτά τα ερωτήματα παραμένουν

αναπάντητα ο όρος «κοινωνική οικονομία» θα διακυβεύεται, θα είναι επίδικος.

Η δική μας θέση:

Για μας η κοινωνική οικονομία συνδέεται με πολλούς τρόπους με την οικονομία της αγοράς με σχέσεις ανταγωνιστικές και πολλές φορές συμπληρωματικές: φιλανθρωπικές οργανώσεις της εκκλησίας, Μ. Κ.Ο, επιδοτούμενα κοινωνικά ιατρεία, μορφωτικοί οργανισμοί (π.χ το λαϊκό πανεπιστήμιο στη Θεσ/νίκη), Κοιν.Σ.Επ με βλέμμα ΕΣΠΑ, οικολογικές οργανώσεις για την πράσινη ανάπτυξη, ομάδες που βασίζονται στον εθελοντισμό (π.χ Rethimnistas), ποζάρουν ως εργαλειακοί αντικαταστάτες του κοινωνικού κράτους που επανακατέρρευσε. Η δική μας αντίληψη για την αυτοοργάνωση και την αυτοδιαχείριση απέχει από τέτοια επιχειρήματα.

Η προτροπή να αλλάξουμε τον κόσμο χωρίς να καταστρέψουμε την εξουσία, αγώνες χωρίς το κράτος και όχι ενάντια στο κράτος κάνουν ακόμη πιο δύσκολο το να κατανοήσουμε τους ταξικούς όρους του αγώνα. Θεωρούμε ότι οι διάφορες εκφάνσεις της κοινωνικής οικονομίας φανερώνουν τα κατάλοιπα μιας στρατηγικής της αφομοίωσης από τον εχθρό. Προτιμούμε τον όρο **συνεργατική**

και αλληλέγγυα οικονομία για να περιγράψουμε τον αντισυστημικό χαρακτήρα των κινήματων εκείνων που υπάρχουν ή που θα γεννηθούν. Στην άμεση μορφή της η κοινωνική οικονομία από μόνη της δεν αποτελεί απελευθερωτική δύναμη. Η συνεργατική οικονομία- αν θέλει να λέγεται επαναστατική- θα πρέπει να εδράζεται στο συνεταιρισμό ομότιμων ανθρώπων και στη συστράτευσή τους κάτω από μια προταγματική αξία που δεν μπορεί να αποφύγει τη μετωπική σύγκρουση με το ίδιο το σύστημα ως πυλώνας ενός ευρύτερου κινήματος.

Με λίγα λόγια: η αυτοοργάνωση στην πράξη και η αυτοδιαχείριση ως πρακτική επιβίωσης δεν ενεργοποιήθηκαν μόνο ως φυσικά αντανάκλαστα ανθρώπων και ομάδων που πασχίζουν να κρατηθούν από κάποιο σανίδι του ναυαγίου μέχρι το επόμενο καράβι που θα τους παραλάβει. Πιστεύουμε πως το σκάφος της αυτοοργάνωσης ξαναχτίζεται σανίδι το σανίδι από όλους εμάς και προορίζεται να πλεύσει πειρατικά και απελευθερωτικά στο αφιλόξενο απέραντο μιας θάλασσας συστημικής. Σε αυτό το ταξίδι θα συναντήσουμε πολλούς ναυαγούς, όμορφα μέρη, ταξικές τρικυμίες και ευχόμεστε ιστορικές μάχες ενάντια στην γαλέρα του σύγχρονου ολοκληρωτισμού.

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΤΩΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΩΝ ΑΝΤΙΣΤΑΣΕΩΝ

Έχουμε ήδη μιλήσει για τη δυναμική των συνεργατικών εγχειρημάτων στο σήμερα. Ανώτερος στόχος τους αποτελεί η **αλλαγή του αξιακού μοντέλου**, **ανάκτηση του ανθρώπινου κόσμου**, μια **αλλαγή παραδείγματος** που θα νικήσει την αντίληψη ότι η δίψα για εξουσία, κέρδος και η μισαλλοδοξία είναι σύμφυτες με την ανθρώπινη φύση έννοιες. Αυτό που μπορούν να προσφέρουν τα εγχειρήματα αυτοδιαχείρισης είναι ο **πειραματισμός στις αξίες της άμεσης δημοκρατίας, της οριζοντιότητας, της αλληλεγγύης και της ισότιμης εργασίας χωρίς αφεντικό**. Τα συμπεράσματα που προκύπτουν δεν βοηθούν μόνο εμάς να δοκιμάσουμε το φαντασιακό μας στην αληθινή ζωή αλλά αποτελούν χρήσιμα εργαλεία συνδιαλλαγής με την κοινωνία. Πότε άλλοτε μπορέσαμε να κλείσουμε τα στόματα των επικριτών μας που στην καλύτερη περίπτωση μας χαρακτήριζαν ρομαντικούς; Οι δομές της αλληλέγγυας οικονομίας δεν είναι μια εναλλακτική επιχειρηματική πρόταση όπως αρέσκονται να υποστηρίζουν πολλοί από αυτούς που τη φοβούνται, είναι οι δομές ενός καινούριου κόσμου. Αλλά από

μόνες τους δεν είναι τίποτα. Αν δεν πλαισιώνονται από αντισυστημικές συλλογικότητες, απελευθερωτικά κινήματα, μορφωτικά δίκτυα και αγώνα σωματείων από τα κάτω θα καταλήξουν σε αφομοιωμένη υποκοουλτούρα ή σε ομάδα πίεσης. Μόνο έτσι οι αντιστάσεις μας θα γίνουν δημιουργικές.

Μια λεπτομέρεια από τα μέσα: μετά από 15 μήνες λειτουργίας του καφενείου αυτό που μας έχει κάνει ιδιαίτερη εντύπωση είναι η αίσθηση ότι η ύπαρξή του και μόνο σε μια μικρή επαρχιακή πόλη όπως το Ρέθυμνο είναι ευχάριστα προκλητική για όλους. Ο τρόπος που ο κόσμος πλαισιώνει, εκφράζεται και επικοινωνεί μέσα από το Χαλικούτι και το Μπεγίρι είναι μια εμπειρία πρωτόγνωρη. Χωρίς την ενέργεια αυτή που δεν θα ήταν δυνατόν να είμαστε τόσο ερωτευμένοι με αυτό που κάνουμε. Επίσης δεν θα ήταν δυνατόν να γίνει το Μπεγίρι. Η επέκταση του συνεταιρισμού εκτός από την ενδυνάμωσή του έχει και έναν άλλο σκοπό. Την εδραίωση της παρουσίας της αυτοοργάνωσης στην πόλη και γεωγραφικά. Η δημιουργία πυρήνων μέσα στο ιστορικό κέντρο της πόλης ήταν πάντα ένας στόχος στρατηγικός πόσο μάλλον τώρα που ξέρουμε πως ο αγώνας ενάντια στον ολοκληρωτισμό πρέπει να περάσει πάνω από τα τάγματα εφόδου των

νεοναζί. Φυσικά η παρέμβαση και η παρουσία στη γειτονιά είναι αυτή που σου δίνει τη δυναμική και όχι η απλή παρουσία δύο εσωτερικευμένων εγχειρημάτων στο πεδίο.

Τελευταίο και ίσως το πιο σημαντικό είναι η κοινή αίσθηση όλων όσοι εργαζόμαστε στο Κιβώτιο ότι μετά από όλα αυτά φαίνεται αδιανόητο να γυρίσεις πίσω σε μια εργασία με αφεντικό, όποιο και αν είναι αυτό. Γι' αυτό το λόγο το Χαλικούτι και το Μπεγίρι είναι κάτι παραπάνω από πείραμα για μας – είναι πλέον συνυφασμένο με την ίδια μας την ύπαρξη.



εκδήλωση του Μπεγιριού για τις θεραπευτικές ιδιότητες του μελιού



Αφίσες από εκδηλώσεις και δράσεις των Χαλκούτηδων και των Μπεγίρηδων